

ASIA **Joukkoliikenteen palvelutason vahvistaminen Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivalta-alueella 2018-2020**

PÄÄTÖS

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vahvistaa toimivalta-alueellaan joukkoliikennelain (869/2009) 4 §:ssä tarkoitetun palvelutason liitteen 1 karttakuvan ja liitteen 2 palvelutasoluokituksen mukaisesti. Samalla Pohjois-Savon ELY-keskus vahvistaa toimivalta-alueensa paikallisliikenteen palvelutason lisäalassa, Pieksämäellä ja Varkaudessa liitteen 3 mukaisesti.

Palvelutasopäätös tulee voimaan 1.1.2018 ja se on voimassa 31.12.2020 saakka. Päätöstä voidaan tarkistaa ennen voimassaoloajan päättymistä, jos toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Tällä päätöksellä vahvistettava palvelutaso ohjaa Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja kuntien toimia joukkoliikenteen järjestämisessä ja hankinnassa sekä muussa joukkoliikenteen kehittämisessä. Palvelutason määrittely ei ole sidottu tiettyyn liikennemuotoon tai toteuttamismalliin. Määritelty palvelutaso ei luo subjektiivista oikeutta sen mukaisten joukkoliikennepalveluiden saamiseen.

Määritellyn palvelutason lähtökohtana on ollut nykyinen liikennetarjonta, yhteysvälin väestöpohja, pendelöinti ja yhteysvälin potentiaalinen käyttäjämäärä. Palvelutasoa voidaan parantaa esitetystä, jos on kysyntää ja kuntien kanssa sovitaan hankinnoista ja rahoituksesta. Palvelutaso vahvistetaan vain nykyisten kuntakeskusten väliseen liikenteeseen. Palvelutasoa ei kuitenkaan ole määriteltä kaikien kuntakeskusten välille vähäisen kysynnän takia. Liikennettä voidaan hankkia muillekin kuin karttaan merkityille kuntakeskusten välisille yhteysväleille, jos rahoituskehys sen mahdollistaa, kuntarajat ylittävälle liikennetarjonnalle on tarve ja kysyntää, ja kunta osallistuu hankintaan.

PERUSTELU

Päätöksen mukainen palvelutaso perustuu vuonna 2017 laadittuun selvitykseen joukkoliikenteen palvelutason määrittämisestä Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivalta-alueella. Palvelutason määrittelyn lähtökohdan muodostivat alueen asukkaiden liikkumistarpeet. Liikkumistarpeitten tunnistaminen perustui kuntien asiantuntemukseen ja pendelöinti- ja muihin käytettävissä oleviin tilastotietoihin.

Kuntien ja maakuntien edustajien näkemyksiä selvitettiin kyselytutkimuksella ja kolmessa alueellisessa työpajassa. Maakunnilta ja kunnilta pyydettiin myös kommentit raporttiluonnoksesta.

Selvityksen ja eri tahojen kuulemisen perusteella tehty palvelutasopäätös vastaa alueen asukkaiden liikkumistarpeita.

LIIKENNEVIRASTON OHJEISTUS

Liikenneviraston ohjeita 31/2015. Joukkoliikenteen palvelutason määrittely.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Joukkoliikennelaki (869/2009)
Hallintolaki (434/2003)
Hallintolainkäyttölaki (586/1996)

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

Yksikön päällikkö

Airi Muhonen

Joukkoliikennevastaava

Satu Huttunen

LIITTEET

- Liite 1. Karttakuva joukkoliikenteen palvelutasosta Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivalta-alueella
- Liite 2. Palvelutasoluokat ja niiden kriteerit
- Liite 3. Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivaltaan kuuluvien paikallisliikenteiden palvelusokuvaukset

TIEDOKSI

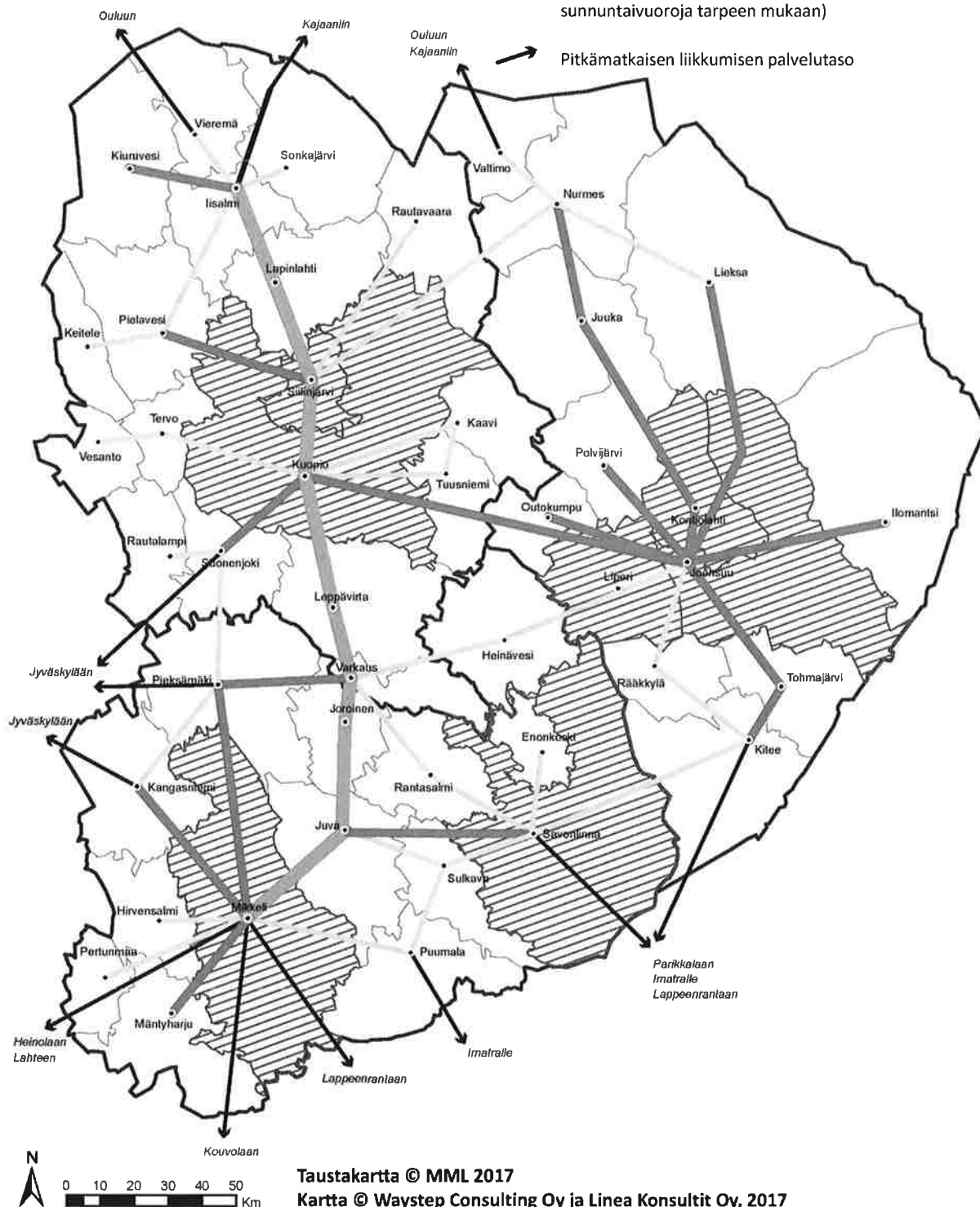
Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen kunnat ja toimivaltaiset viranomaiset
Etelä-Savon maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ja Pohjois-Savon liitto
Linja-autoliiton Itä-Suomen ja Kaakkois-Suomen osastot
Suomen Taksiliiton Itä-Suomen alueyhdistys

Liite 1. Palvelutasokartta

Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivalta-alueen joukkoliikenteen palvelutasotavoite 2018-2020

- ☒ V (vuoroväli arkisin 60-120min, iltavuoroja, lauantai- ja sunnuntaivuoroja tarpeen mukaan)
- ☒ VI (arkisin 3-5 vuoroa/suunta, iltavuoroja, lauantai- ja sunnuntaivuoroja tarpeen mukaan)
- ☐ VII (arkisin 1-3 vuoroa/suunta, perjantai- ja sunnuntaivuoroja tarpeen mukaan)

Pitkämatkaisen liikkumisen palvelutaso

Liite 2. Palvelutasoluokat ja niiden kriteerit

Liikenneviraston ohjeistus	Talviliikenne	Soveltamisaika	V	VI	VII
	Liikennöinti-aika	Ma-to	7.00-18.00	7.00-/8.00-17.00	8.00-16.00
		Pe	7.00-18.00	7.00-/8.00-17.00	8.00-16.00
		La	10.00-15.00	Tarpeen mukaan	-
		Su	Tarpeen mukaan	Tarpeen mukaan	-
	Vuoroväli/vuoromäärä	Ruuhka (n. klo 7-9 ja 15-17)	≥ 1 vuoro tunnissa	3-5 vuoroa/suunta/vrk (koulu-, opiskelu-, työmatka- ja/tai asiointiyhteys)	1-2 vuoroa/suunta/vrk (koulu-, opiskelu-, työmatka- ja/tai asiointiyhteys)
		Arkipäivä klo 9-14	≥ 1 vuoro kahdessa tunnissa		
		Arjen varhais-ilta klo 18-20	-	-	-
		Lauantaisin	1-4 vuoroa/suunta/vrk	0-2 vuoroa/suunta/vrk	-
		Sunnuntaisin	0-2 vuoroa/suunta/vrk	0-2 vuoroa/suunta/vrk	-
Pohjois-Savon ELY-keskuksen täydennykset			Arkipäivinä klo 7:ksi tuleva vuoro tarpeen mukaan Lauantain vuorojen liikennöinti-aika tarpeen mukaan Arkipäivinä iltavuorot ja varhaisillan vuorot tarpeen mukaan Arkipäivinä ja viikonloppuisin liityntäyhteys kaukoliikenteeseen tarpeen mukaan	Arkipäivinä iltavuorot ja varhaisillan vuorot tarpeen mukaan Arkipäivinä ja viikonloppuisin liityntäyhteys kaukoliikenteeseen tarpeen mukaan	Perjantaisin ja sunnuntaisin liityntäyhteys kaukoliikenteeseen ja keskuskaupunkien tarpeen mukaan

Liite 3. Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivaltaan kuuluvien paikallisliikenteiden palvelutasokuvaukset

Sisällys

Yleistä joukkoliikenteen palvelutasosta	6
Määrälliset palvelutasotekijät.....	6
Palvelutasoluokkien määritelmät	6
Iisalmen paikallisliikenteen palvelutaso	8
Pieksämäen paikallisliikenteen palvelutaso	9
Varkauden paikallisliikenteen palvelutaso	10
Paikallisliikenteen kalustovaatimukset.....	10

Yleistä joukkoliikenteen palvelutasosta

Määrälliset palvelutasotekijät

Liikenneviraston ohjeessa 31/2015 on esitetty uudistetut joukkoliikenteen palvelutasoluokat ja niille asetetut määrälliset palvelutasotekijät. Määrällisistä tekijöistä keskeisimpiä ovat liikennöinti-aika ja vuoroväli. Arkipäivien, lauantain sekä sunnuntain liikennöintiajoille ja vuoroväleille on asetettu erilaiset kriteerit. Lisäksi kesäajan osalta kriteerit ovat hieman talvikautta kevyemmät, erityisesti vuorovälin osalta.

Taulukko 1. Talviliikenteen määrälliset palvelutasotekijät ohjeen 31/2015 mukaisesti. Palvelutasoluokan määräävät kriteerit ovat lihavoituja ja tummemmalla taustalla. Muut kriteerit ovat suosituksia.

TALVI-LIIKENNE	Soveltamis-aika	I	II	III	IV	V	VI	VII
Liikennöinti-aika	Ma-to	5.30–23.30	6.00–22.30	7.00–21.30	7.00–20.00	7.00–18.00	7.00/8.00–17.00	8.00–16.00
	Pe	5.30–01.30	6.00–23.30	7.00–21.30	7.00–20.00	7.00–18.00	7.00/8.00–17.00	8.00–16.00
	La	6.00–01.30	7.00–23.30	9.00–21.30	9.00–18.00	10.00–15.00	Tarpeen mukaan	–
	Su	7.00–23.30	9.00–21.30	11.00–18.30	12.00–17.00	Tarpeen mukaan	Tarpeen mukaan	–
Vuoroväli/ vuoro-määrä	Ruuhka (n. klo 7–9 ja 15–17)	≤ 10 min	≤ 15 min	≤ 30 min	≤ 30 min	≥ 1 vuoro tunnissa	3–5 vuoroa/ suunta/vrk (koulu-, opiskelu-, työmatka- ja/ tai asointi-tyheys)	1–2 vuoroa/ suunta/vrk (koulu-, opiskelu-, työmatka- ja/ tai asointi-tyheys)
	Arkipäivä klo 9–14	≤ 15 min	≤ 20 min	≤ 30 min	≤ 60 min	≥ 1 vuoro kahdessa tunnissa	–	–
	Arjen varhaisilta klo 18–20	≤ 15 min	≤ 20 min	≤ 30 min	≤ 60 min	–	–	–
	Lauantaisin	≤ 20 min	≤ 30 min	≤ 60 min	≥ 1 vuoro kahdessa tunnissa	1–4 vuoroa/ suunta/vrk	0–2 vuoroa/ suunta/vrk	–
	Sunnuntaisin	≤ 20 min	≤ 30 min	≤ 60 min	≥ 1 vuoro kahdessa tunnissa	0–2 vuoroa/ suunta/vrk	0–2 vuoroa/ suunta/vrk	–
	Varhaisaamu ja myöhäisilta (kaikki päivät)	≤ 30 min	≤ 60 min	–	–	–	–	–
	Yölliliikenne	≤ 60 min	≥ 1 vuoro kahdessa tunnissa	–	–	–	–	–
Kävelyetäisyys pysäkillä		≤ 400 m	≤ 500 m	≤ 800 m	–	–	–	–

Palvelutasoluokkien määritelmät

Taulukossa 2 on esitetty palvelutasoluokkien määritelmät, jotka auttavat hahmottamaan mille kohderyhmälle kunkin tasoinen palvelutaso soveltuu parhaiten ja millaisille matkoille kyseisen tason mukaisen joukkoliikenteen arvioidaan olevan muiden kulkumuotojen kanssa tasaveroisesti kilpaileva vaihtoehto. Lisäksi taulukossa on esitetty esimerkit eritasoisten joukkoliikennepalveluiden käyttöympäristöistä. Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivaltaan kuuluvat paikallisliikenteet sijoittuvat ”pienet kaupungit” -käyttöympäristöön. Taulukon mukaan tällaisessa ympäristössä tarjottavan joukkoliikenteen palvelutaso voisi sijoittua luokkaan IV - ”Liikkumisvaihtoehto päivittäisiin kohteisiin”. Tätä tasoa ei kuitenkaan saavuteta yhdenkään Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivallassa olevan paikallisliikenteen osalta. Liikennöinti-aika täyttää kyseisen luokan kriteerit kyllä hyvin Pieksämäellä ja laajennusoption myötä myös Varkaudessa, mutta erityisesti ruuhka-ajan

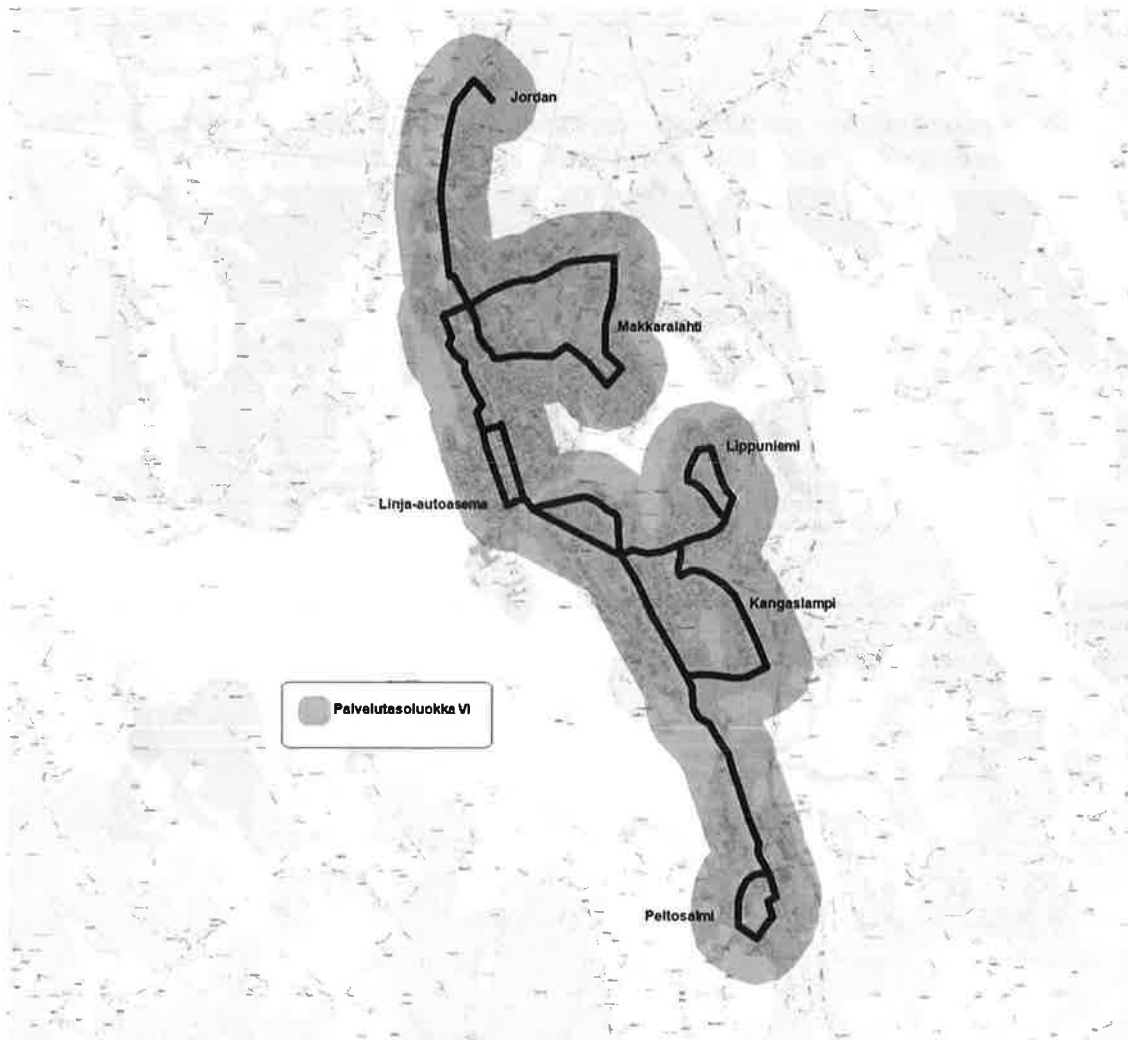
vuoroväliille samassa luokassa asetetut määrittävät kriteerit (≤ 30 min) eivät täyty. Toisaalta yhtä luokka alemman tasoisella vuorovälillä (≥ 1 vuoro tunnissa) voidaan palvella hyvin, sekä suurin matkustajaryhmä – koululaiset ja opiskelijat – että jossain määrin myös työmatkoja tekevät. Näin ollen voidaan todeta nykyisten palvelutasojen vastaavan hyvin kysyntään, vaikka ne ovat tarkastelun valossa hivenen käyttöympäristöönsä suositeltua alhaisempia. Palvelutasoluokkaan IV sisältyvä vaatimus ruuhka-ajan tiennetystä vuorovälistä on taloudellisesti haastava järjestettävä lisälmen, Pieksämäen ja Varkauden tyyppisessä pienessä paikallisliikennekohteessa. Tasainen vuoroväli voidaan tuottaa kalusta tehokkaasti hyödyntäen, mutta vuorovälin puolittaminen ruuhkatuntien ajaksi edellyttäisi käytännössä kalustomäärä tuplaamista, mikä johtaisi huomattavan kustannustehottomaan järjestelyyn.

Taulukko 2. Palvelutasoluokkien määritelmät, tavoitteet ja esimerkkejä palvelutasoluokkien käyttöympäristöistä sekä SYKEN kaupunki-maaseutu-luokituksen soveltamisesta.

Palvelu- tasoluokka	I	II	III	IV	V	VI	VII	Ei kriteeristöä
Määritelmä	Joukkoliikenteen käyttö on helppoa; ruuhka-ajana voi mennä pysäkillä aikatauluja tarkistamatta. Kilpailukykyinen vaihtoehto henkilöauton käytölle.	Mahdollistaa elämän ilman henkilöautoa. Todellinen vaihtoehto henkilöauton käytölle.	Käyttökelpoisen vaihtoehto henkilöauton käytölle.	Liikkumisvaihtoehto päivittäisiin kohteisiin.	Säännöllistä yhteyksiä arkipäivisin. Vaihtoehtoisia yhteyksiä töihin, kouluun ja asiointiin.	Tarjotaan koulu- ja asiointiyhteyksiä sekä yleisimmät opiskelu- ja työmatkayhteydet.	Tarjotaan koulu- ja asiointiyhteyksiä sekä välttämättömät opiskelu- ja työmatkayhteydet.	Ei joukkoliikennettä.
Tavoite	Mahdollisuudet joukkoliikenteen kulkutapaosuuden kasvuun.	Mahdollistaa sujuvan arjen ilman henkilöautoa.	Mahdollistaa sujuvan arjen ilman henkilöautoa; viikonloppuisin matkat suunniteltava tarkemmin.	Hyvät arjen yhteydet; myös viikonloppuliikennettä.	Turvala arjen liikumistarpeita; ei välttämättä suoliikennettä.	Pääosa koulu- ja asiointiyhteyksistä säännöllisessä joukkoliikenteessä. Tarjotaan yleisimpiä opiskelu- ja työmatkayhteyksiä.	Pääosa koulu- ja asiointiyhteyksistä säännöllisessä joukkoliikenteessä.	Erilliset lakisääteiset kuljetukset pyritään tarjoamaan kaikille avoimena kuljetuksina aina kun mahdollista.
Esimerkkejä käyttöympäristöstä	Suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen tiiviit asuinalueet, useimmiten kerrostaloalueet.	Suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen tiiviit asuinalueet sekä kaupungin sisäisten aluekeskusten väliset yhteydet.	Ulompi kaupunkialue, kaupunkiseutujen keskusten väliset yhteydet.	Kaupungin kehysalue, pienet kaupungit, keskusten väliset yhteydet.	Maaseudun paikalliskeskukset ja yhteydet keskuskaupunkiin.	Ydinmaaseutu	Ydinmaaseutu	Harvaan asuttu maaseutu
SYKEN kaupunki-maaseutu-luokituksen luokka	Sisempi kaupunkialue	Sisempi kaupunkialue	Ulompi kaupunkialue	Ulompi kaupunkialue/Kaupungin kehysalue	Kaup. kehysalue/läheinen maaseutu/Maaseudun paikalliskeskukset	Ydinmaaseutu	Ydinmaaseutu	Harvaan asuttu maaseutu

Iisalmen paikallisliikenteen palvelutaso

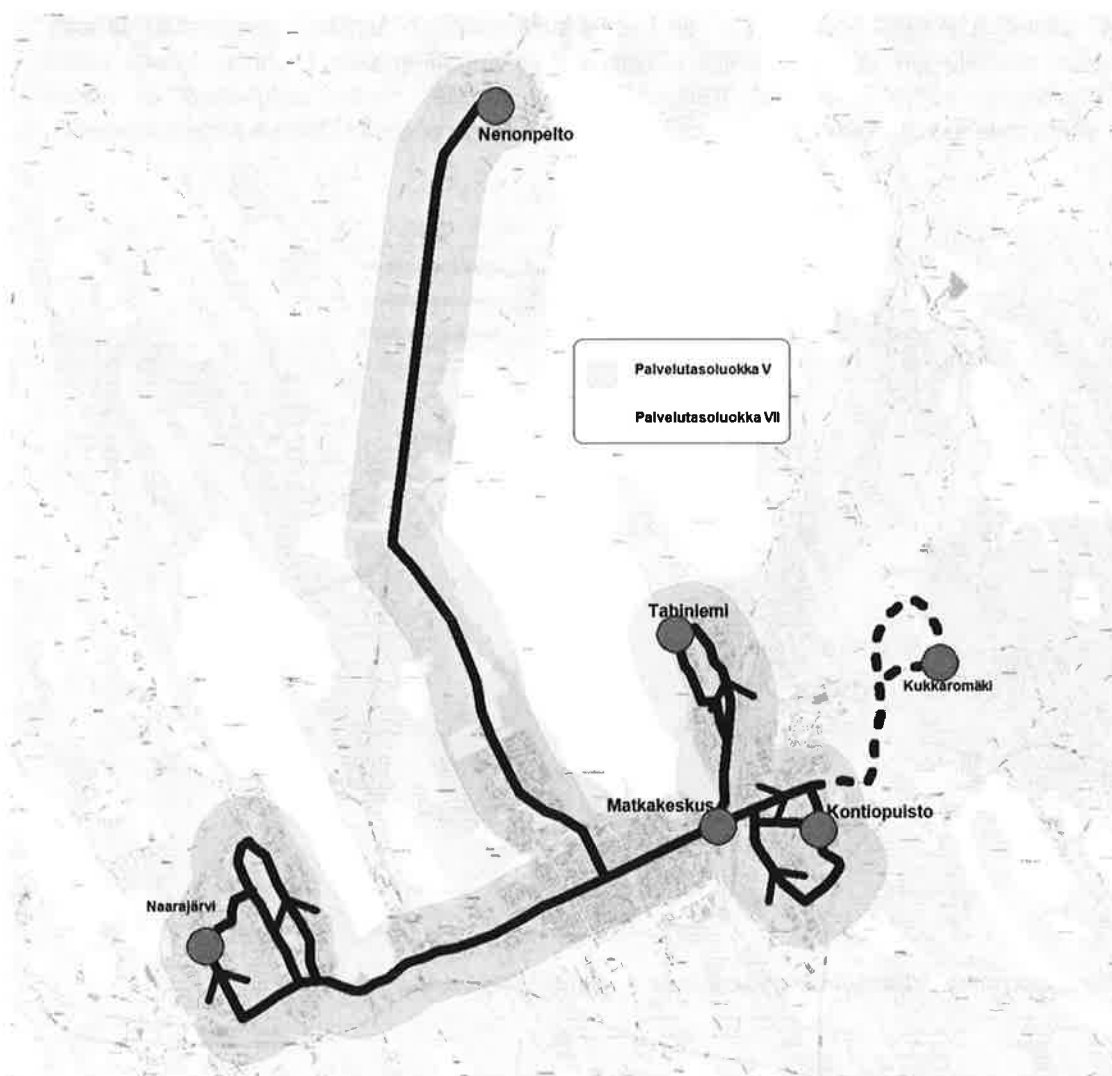
Iisalmen kahta paikallisliikenteen linjaa ajetaan arkisin noin kello 6:30-17:30 välisenä aikana. Vuoroväli on melko säännöllinen 60 minuuttia. Lauantaisin ja sunnuntaisin paikallisliikennettä ei ajeta lainkaan. Tällä, vain arkipäiviin keskittyvällä tarjonnalla paikallisliikenteen tuottama palvelutaso sijoittuu luokkaan VI, eli palvelutasoluokan määritelmän mukaisesti tarjotaan koulu- ja asiointiyhteyksiä sekä yleisimmät opiskelu- ja työmatkayhteydet.

Kuva 1. Iisalmen paikallisliikenteen palvelutaso sijoittuu luokkaan VI.

Pieksämäen paikallisliikenteen palvelutaso

Pieksämäen koko paikallisliikennealueella on muuten hyvin yhdenmukainen tarjonta, mutta Kukkaromäen alueelle ajetaan paikallisliikennettä vain lauantaisin ja arkisin aluetta palvelee yksinomaan palveluliikenteellä. Kukkaromäen palvelutaso sijoittuu tarjonta-aikansa rajallisuuden vuoksi lähinnä alimpaan luokkaan VII, vaikka saakin lauantailiikenteen ja arkipäivien vuoromäärän ansiosta hieman alinta luokkaa parempaa palvelua. Muilta osin paikallisliikennealueen palvelutaso vastaa parhaiten luokan V mukaista palvelutasoa. Noin kello 6-22 välisen liikennöintiajan puolesta palvelutaso on jopa tätä runsaampaa, mutta arkipäivien 60 minuutin vuoroväli on luokan V mukainen.

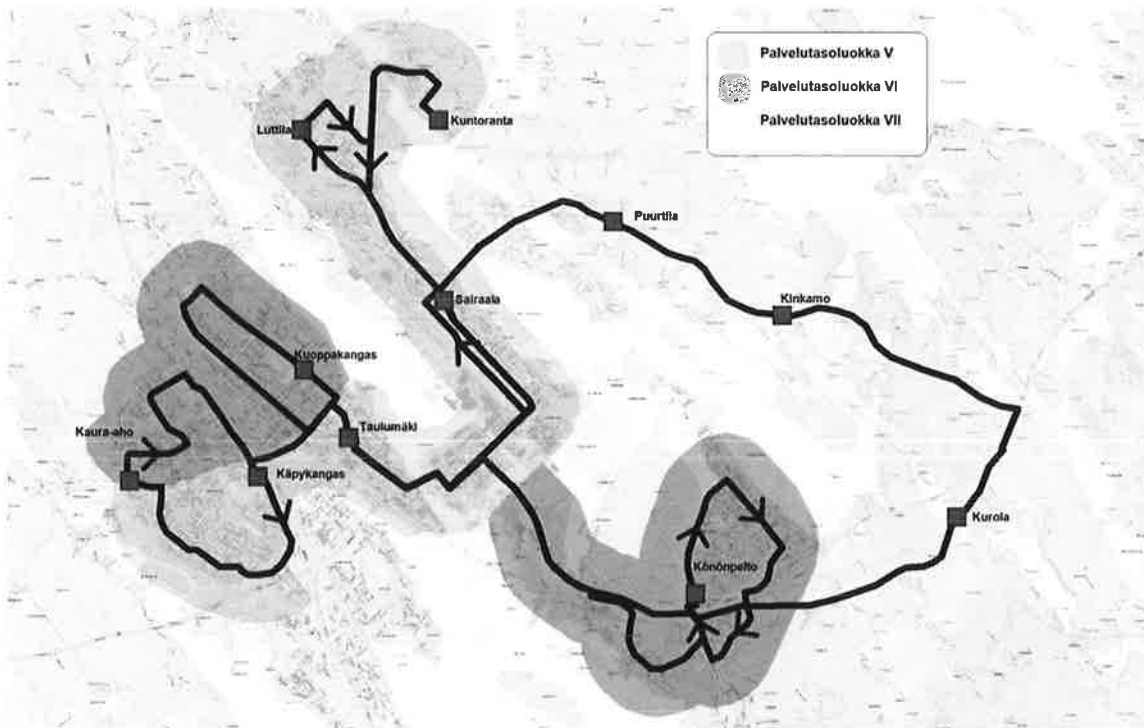

Kuva 2. Pieksämäen paikallisliikenteen palvelutaso sijoittuu luokkiin V ja VII.

Varkauden paikallisliikenteen palvelutaso

Varkauden paikallisliikenteen toiminta-alueella on Liikenneviraston palvelutasoluokkien kriteerien pohjalta tarkasteltuna kolmen tasoisia alueita, jotka sijoittuvat talvikaudella palvelutasoluokkiin V-VII. Kesällä tuotettava tarjonta tuottaa luokan VI mukaisen palvelutason.

Linjojen 1, 2 ja 3 palvelema alueet sijoittuvat arkinen Liikenneviraston luokittelun mukaan liikennöintiaikansa (perustarjonta noin kello 6-18 ja laajennusoption osalta jopa kello 5-22) osalta palvelutasoluokkaan IV, mutta 30 minuuttia suurempi vuoroväli pudottaa palvelutasoluokan tasolle V. Lisäksi viikonlopun tarjonnan puute pudottaa palvelutasoluokan edelleen tasolle VI muualla, paitsi Käpykangas-Taulumäki-Luttila-Kuntoranta alueella, jossa liikennöidään lauantaisin noin kello 9-17 välisenä aikana. Linjan 4 tarjonta vastaa liikennöintiaikansa rajallisuuden vuoksi Liikenneviraston luokittelussa alinta luokkaa VII, mutta on vuorotarjonnaltaan luokka ylemmällä tasolla. Kuoppakankaan alueella on jatkossa erittäin runsas linja-autoliikenteen tarjonta, koska kaikki koululaisia palvelevat vuorot kiertävät Kuoppakankaan kautta, mutta palvelutaso ei nouse olennaisesti muita alueita korkeammaksi koska kaikki linjat käyvät alueella lähes samanaikaisesti.

Kuva 3. Varkauden paikallisliikenteen palvelutaso sijoittuu luokkiin V-VII.

Paikallisliikenteen kalustovaatimukset

Tulevissa, 11/2017 jälkeen toteutettavilla, hankintakierroksilla pyritään siihen, että kaikissa Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimivaltaan kuuluvissa paikallisliikenteissä noudatetaan mahdollisimman

yhdenmukaisia kalustovaatimuksia. Keskeisimpiä paikallisliikenteen kalustolle asetettuja vaatimuksia ovat:

- paikallisliikenteen autot ovat matalalattiaisia
- istumapaikkoja riittävästi, ettei matkustajamäärä säännöllisesti ylitä istumapaikkojen määrää
- ovijärjestys on vähintään 1+0+1 tai 1+1+0
- keski- tai takaoven yhteydessä on vähintään kaksi lastenvaunupaikkaa
- autoissa on selkeät, valaistut etukilvet
- autot on varustettu alkolukoilla
- autojen tulee täyttää vähintään Euro 5- luokan päästövaatimukset
- polttoaineen kulutuksen osalta edellytetään seurantaa, josta toimitetaan tilaajalle toteumatieto (l/100km) vuosittain
- tilaajalla tulee olla mahdollisuus veloituksetta sijoittaa autoihin (ei kiinteästi asennettavat) paikannuslaitteet, joiden avulla autojen sijainti voidaan esittää reaaliaikaisesti kartalla.

